

Những buổi sáng cuối thu sao mà đầy sương. Con đường trắng như một dòng sữa chảy, trôi bồng bênh trong làn sương mờ đục chẳng thấy rõ mặt người bên kia vỉa hè. Lắm khi thấy mình trôi đi trên hai chân khẳng khiu. Nơi đây không gần một bên sông, không gần một mặt hồ, mà sao sương phủ! Có lẽ hàng cây sồi lâu năm ph ủ trĩu nhiều mộng ước ủ dột nên sáng thu về mờ đục như sương. Ngày không biết lên bao giờ vì nắng vừa le lói đã chết yếu sau những áng mây trắng đục.

Em có còn ngồi đó để nhớ có một thời linh hồn tôi vẽ chân dung: Anh vẫn nhớ em ngồi đây tóc ngắn / mà mùa thu dài lắm ở chung quanh. (Nguyên Sa) Tóc em ngày đó dài lắm, bàn tay tôi lùa trong vùng tóc rối, đã mấy lần không tìm được lối ra. Để tình ấy đậu lại ở đường ngói rẽ phân vân. Và ướt đầm môi tôi, nụ hôn tóc thơm mùi cỏ nội cùng sương mai. Tóc ngắn mà mùa thu thì quá dài. Phải chăng không tha thiết gì một mùa thu úa bất hạnh, mà thâm trách cho một mùa thu dài lê thê?

Ngày ấy cũng quanh mấy ngã đường thành nội u trầm. Sáng mùa thu không trong xanh mà mơ màng. Như thành phố còn ngái ngủ, chưa kịp rửa mặt, nhìn cái gì cũng mờ mờ. Những con sâu đo buông mình từ trên hàng cây bàng lá đỏ. Cứ đong đưa làm hoảng hốt bước chân học trò. Ngày ấy cũng

sương khói như hôm nay tù mù quanh bờ hồ ven thành cổ. Chẳng biết là sương muối từ dưới mặt hồ sen bốc lên hay từ các đám mây thấp như tầm tay với, những đám mây mộng nước chạm trên đỉnh đèo rồi tan ra ngàn ngàn giọt sương nhỏ, rơi xuống nội thành rồi cứ lửng lơ. Những tưởng nội thành là nhiều sương. Đi ra thành, qua sông về Đập Đá lại thấy sương càng nhiều hơn. Sông Hương giờ như mái tóc nàng con gái, chợt bạc trắng sau một đêm trần trọc mơ chông. Chiếc cầu Tràng Tiền như chiếc lược ngà, cài hồ hững những bước chân bồng bênh lẳng du về bên ni bên nớ. Cũng mù sương khắp chốn, bàng bạc trong hồn. Bên kia Thôn Vỹ, nắng không lên trên hàng cau, vườn ai lá thu không còn xanh biếc, sương khói cứ theo sông nước mà dẫn đo để nhân ảnh mịt mờ xa xăm. Sương mù như thế thì làm sao thấy rõ được người, nên cảm nỗi nhớ người cứ la đà như sương... Ôi! cái mảnh đất thân kinh sao mà đẹp, mà buồn. Đẹp vì sông nước lãng đãng vào thu như tranh thủy mặc. Buồn vì sương mù nhiều lắm. Bởi một nắng mà hai sương: sương sớm và sương khuya. Trong hai sương đó luôn phủ xuống trên vai gầy của em những nhọc nhằn cơm áo.

Chạnh nhớ câu chuyện xưa của một Tô Đông Pha tài hoa mệnh bạc. Tuổi trung niên mà sớm mang kiếp lưu đày biếm trích. Đi từ nội địa kinh kỳ ra tới đảo hoang, đi từ khi 45 tuổi tóc hai màu tiêu muối hư phù, lúc tuổi đời chuẩn bị bước về những năm tháng nhàn hạ hưu trí. Đi biển biệt đến năm 66 tuổi tóc trắng như lau mới trở lại cố quận phai màu. Lúc ấy cũng vào mùa thu. Mùa thu và tóc trắng.

*Hai thứ tóc, người đi ngoài bảy ngàn dặm
Một thân cô, thác đổ xuống mười tám thác ghềnh.*

Đi đây đọa cuộc lao viễn mộng. Lúc thăng lúc trầm; lúc ngồi ghé quan quyền cao, tay cầm cọ nét trúc phong trần tiêu sái; lúc làm nông dân cày cuốc nhà tranh vách đất mà đức trọng xao xác những vần thơ. Miên man một

dòng thơ ngút ngàn trong cuộc lữ đọa đày.

Tuệ Sỹ gọi là phương trời viễn mộng. Những viễn mộng tù đày trên thân xác của tuổi chớm già, khi gió heo may nhẹ về mà bạo tàn như bão lốc. Nhưng trong lòng, thơ vẫn phiêu lãng một cuộc lữ bạt ngàn. Thơ lúc ấy là cứu rỗi. Thơ lúc đó là nghiệp chướng đam mê. Cứ đeo đẳng mộng đời, hay mộng đời cứ đeo đẳng lấy thơ.

Sương mù sáng nay cũng giống như sương mù Đà Lạt. Sương đó như mây thấp ngang đầu, đi ngang qua những ngọn đồi thông ướt át, đi qua tháp chuông có con gà gáy trong mùa thu. Sương la đà quanh gót chân theo triền dốc quanh co, cũng như theo cành liễu rũ ven hồ mộng nước. Mùa thu không có phần thông vàng bay mà chỉ có phần bụi cây bông liễu sa xuống mặt hồ. Tô Đông Pha hình như cũng có tả: *Chi thượng liễu miên xuy hựu thiếu. Thiên nhai hà xứ vô phương thảo.* (Lớp bụi phần bông liễu trên cành, gió thổi rồi rơi dần. Ven trời hàng vạn nẻo, nơi nào không là cỏ non? Tuệ Sỹ dịch.)

Liễu miên là lớp bụi mỏng của bông liễu. Vô phương thảo là cỏ xanh non phương nào trong mùa thu. Thật ra Tô Đông Pha diễm phúc ngút ngàn khi trong cuộc lưu đày ấy có nàng Triệu Vân. Như người tình tri bì tri kỷ trong cơn hoạn nạn, người tình trẻ tuổi đời thanh xuân như cỏ non. Nàng mất khi xuân mãn 34 tuổi và lúc ấy Tô Đông Pha đã 61. Một đầu tóc xanh, một đầu tóc trắng, trong mùa thu chia tay vĩnh quyết ngàn trùng khói sương.

Đích thực đó là lần màu quan san biệt ly mãi mãi. Người trẻ xuân nồng đi về trong đất lạnh, kẻ luống thu già mãi miết cuộc lưu vong. Quan san là quan ải núi non. Trong mùa thu chia lìa ấy lá phong đỏ vàng ngập bìa rừng. Xa xăm mây trắng quỳn luyến chân núi.

*Người lên ngựa, kẻ chia bào,
Rừng phong Thu đã nhuộm màu quan san.*

(*Truyện Kiều*)

Ngày ấy những tráng sĩ lên đường già biệt tình riêng, nhập ngũ nguyện vì non sông chống giặc Bắc phương, thê da ngựa bọc thây cũng vào mùa thu, trước khi mùa đông về rét buốt nơi đồn trú biên thùy. Biệt ly mà lại có sắc màu? Đó là màu quan san. Mà màu quan san như thế nào nhỉ? Đã có hương thời gian với mùi thạch thảo tím tím nhớ, thì màu quan san ắt cũng là màu sương trắng của nước mắt nhạt nhòa pha lẫn với đỏ vàng của lá chết thu phai.

Mùa thu nơi tôi ở mọi năm trời thường vẫn cao mà nắng không oi nồng. Ngày và đêm thì dài bằng nhau. Gió hiu hiu nhẹ nên lá úa nằm ngoan chờ che mặt đất. Bầu trời trong không một hạt bụi. Nơi này không có nhiều rừng thu đầy lá phong vàng đỏ. Chỉ có lắm cây sồi và thông cedar. (Những đám rừng cedar đến mùa hè trở bông bụi bay trong gió, mang theo những hạt phấn làm dị ứng đến sốt người, nước mắt chảy dài, khan tiếng ho đêm.) Mùa thu quanh đây vẫn ngai ngái màu xanh. Cái màu xanh evergreen của các loài cây sống mãnh liệt chịu đựng hạn hán và giá rét (chắc cũng chịu đựng như anh và em?) Riêng chỉ có một loài cây Bradford Pear thật đẹp. Tạm gọi là cây Lê Bradford, vì trái giống trái lê, nhỏ xíu bằng ngón tay út. Ăn chua chua chát chát, nhưng lá cây thì tuyệt đẹp. Đẹp vì khi thu chín lá chuyển sang vàng rồi đỏ cam. Mùa thu dài lá thay màu mà không rụng, cứ dính vào cành cây, những chiếc lá vàng đỏ lay xoay như chong chóng, lấp lánh trong nắng thu.

Những con nắng thu hiếm hoi lại đồng đánh sáng nay không chịu về. Chỉ có sương mù tê tái. Mùa thu nơi đây có lẽ không đẹp như em nghĩ. Chẳng có màu quan san vì mọi chuyện đã xa rồi. Em ngày đó giờ không còn tóc ngắn. Tóc râu tôi chừng cũng lắm tầm sương. Chẳng biết vì tóc điem bạc hay sương mù. Mà ngày cả con mắt nhìn

sáng nay mọi thứ trong sương cũng mờ mờ. Chẳng biết có hạt bụi nào trong mắt. Mùa thu đậm sương làm sao có bụi! Cũng không có sợi khói nào bay để đôi mắt cay. Không có phấn thông vàng, không có rừng phong đỏ, không có cành ngô đồng và mưa bụi thảng chập. Trầm hương cũng chưa bay vì năm chưa hết. Vậy mà mắt cứ cay.

*Mòn con mắt sầu đưa từ cổ độ
Bụi thu mờ ai phủi với hai tay. – Bùi
Giáng.*

A! đúng rồi. Sương mù sáng thu này chính là bụi thu mờ. Chẳng màng tay phủi. Chẳng màng lau kính. Cứ để nhạt nhòa cho thu tàn. Tôi bước vào dòng đời, bỗng bệnh như sương khói. Và em cũng thê, lằng lằng những gót hài. Mùa thu chắc còn dài. Sương như bụi thu mờ. Mơ phai.

Bảo Sinh 2013
(Trích trong tuyển tập *Thôi Về! Hãy về đi.* Tùy bút Sean Bảo 2014)
Amazon phát hành 2014.

Từ lúc bỏ hoàng cung

*chiều có nhớ mây về trên Đỉnh Ngự
dòng sông Hương hờ hững bóng trăng sầu
em đứng đợi mấy cửa thành hoang vắng
nghe từ tâm cánh hạc vút xa bay*

*hàng cây khô Nội Thành căm lặng khóc
lệ của trời hay Tôn Nữ chờ mong
loài hoa dại trong vườn thu Thượng Uyển
người đã quên từ lúc bỏ Hoàng Cung*

*đêm nín thở bờ sông lên tiếng hát
lời Nam Ai cắt ruột não nề đau
ta đã mất quê em từ dạo đó
đôi bàn tay chiều rụng gió Kim Long*

*thời gian ơi! thôi về mây Cửu Đỉnh
như giọt trăng trên tháp cũ điêu tàn
em có biết lời thơ đầy mật ngữ
đời trôi tan như bóng nắng vô thường*

THÁI TÚ HẠP